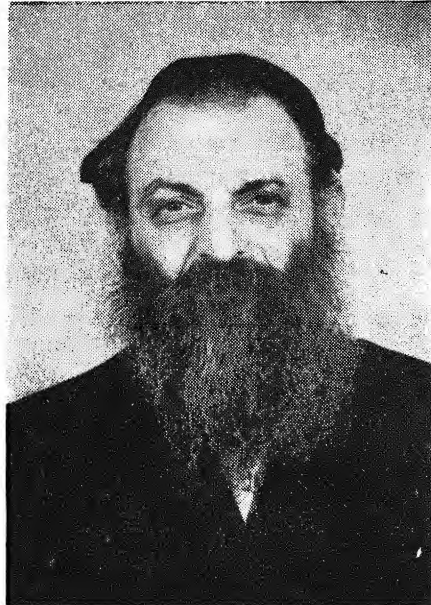

זכור אל תשכח!

מאת הרב משה ז. פרידמן,

חבר הרבנות הראשית, ת"א

ורבה של יפו

א.

זכור אזכור ותשוח עלי נפשי, בעת אחשוב על חללי בת עמי, קהילות הקודש באירופה, שנמחו מעל פני האדמה, ע"י קלגסי הצר הצורר של היטלר יש"ו בשואה האיומה הזאת הושמדו כשליש מעם ישראל, ששה מליון נפשות יקרות, אנשים ונשים וטף, בכל מיני מיתות משונות ואכזריות אשר לא יאומן כי יסופר, שאנשים בעלי תרבות גבוהה יהיו מסוגלים למעשה נבזה ושפלה כזאת, כחיות טורפות, אכזריות בלי רחמים וחמלה. ירשם המעשה המחפיר הזה לדורות לדראון עולם. זכור, אל תשכח את אשר עשה לך עמלק. זכרו להממו ולאבדו, כי בזה תלויה גאולתו של עם ישראל. אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שיימחה זרעו של עמלק.

ב.

בלב קרוע ומורתח, אזכור את הנשמות היקרות, ובתוכם גם משפחתי היקרה, הוריי היקרים וזוגתי זיסל ע"ה עם שלושת בני היקרים: הילד חיים מנחם, והילד יוסף מרדכי, והילד ישעיהו, בנים המסולאים בפז, תינוקות שלא טעמו טעם חטא הי"ד, היא היתה בתו של מורי וחמי הרה"ק מו"ה אברהם ליכטנשטיין וצ"ל, שעלו כולם על המוקד

בתוך תושבי העיירה סאמושאיוואר, איקלאד והסביבה, ויחד עם כל יהודי מחוז סאמוש, הי"ד.

ג.

מורי וחמי זצ"ל, היה בנו של אותו הזקן ציס"ע לוחם מלחמת ה' במסירות נפש, מרן ר' ברוך בענדיט ליכטנשטיין האבדק"ק קראסנא והסביבה, שעלה ג"כ על המוקד עם בני קהילתו, וכל תושביו היהודיים של מחוז סילאג' הי"ד.

ד.

חותני זצ"ל היה גאון עצום, דרשן מפואר, נואם בחסד עליון. מי ששמע דבריו החוצבים להבות אש היוצאים מן הלב, היה כמעט מן הנמנע, שלא להוריד כנחל דמעה בהרהורי תשובה אמיתיים.

כן היה חותני זצ"ל חכם ופיקח, ומומחה עצום בדיני ממונות, כפי שאמרו חז"ל הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות. לקחו אותו לכל מיני דין תורות, ובוררות מסובכים, וברוב גאוניותו וחכמתו גישר בין ההרים יקוב הדין את ההר, וכל הדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית. והצדדים יצאו מרוצים מאד מפסקיו הבהירים.

ה.

ועל ידי גאוניותו, חכמתו וצדקתו, זכה לקהל מעריצים גדול, שדבקו בו בלב ונפש, וכן ע"י שיעוריו העמוקים בכל מקצועות התורה, בפני שומעי לקחו. זכה להעמיד תלמידים המקשיבים בקול רבם הנערץ, וכבדוהו בתור אישיות מכובדת במינה, והשפעתו בעיר סאמושאיוואר והסביבה, היתה עצומה, וע"י זה השפיע על תושבי העיר והסביבה, שילכו בדרך התורה והיראה, והעיר סאמושאיוואר נהפכה במשך הזמן לעיר מלאה תורה ויראת שמים. הגדיים נעשו תישים, התלמידים הרבים של מורי וחמי הי"ד, התרבו וגדלו והצליחו ועשו פרי, הוקמו בתים לתפארת, שהמשיכו בדרכי המסורת מדור דור.

ו.

מורי וחמי הי"ד, היה נצר מגזע מפואר, שושלת של גאונים וצדיקים, מאורי עולם, ממשפחת רבינו הגדול המפורסם הגה"צ ר' הלל ליכטנשטיין האבדק"ק קאלאמע, ועוד כיהן פאר בכמה קהילות שונות, שבזמנו לח סמלחמת חרמה נגד המשכילים, שפרצו פרצות בחומת הדת, והוא עמד כחומה בצורה, ולחם למען העמיד הדת על תילה. הוא חיבר ספרים הרבה, באגדה ובהלכה ובמחשבת ישראל, שאלות ותשובות וכן ספרים מיוחדים במינם (אידיש) ולשון הקודש בעניני תוכחת מוסר, הוא כיתת רגליו ונדד ממקום למקום, מעיר לעיר ומכפר לכפר, והיה דורש בבתי כנסיות ובתי מדרשות, בקול חוצב להבות אש, נגד פורקי העול וביקש מהקהל שלא יתפתו אחרי התווה וההבל.

ז.

דרשותיו היו במשך כמה שעות, כפי שהוא בעצמו מעיד בהקדמה לספריו, שבעת שהיה חול המדרגות של הבמה להשמיע דרשותיו, מרוב חולשתו לא האמין שיכול

אפילו לפתוח פיו ולהשמיע דברים כמה רגעים. אבל הקב"ה עזר לו, ונתן לו כח ועוז שהיה יכול להמשיך כמה וכמה שעות רצופים בלי ליאות ועיפות.

ח.

גאוני ארץ וצדיקי הדור, העריצוהו וכבדוהו מאד. כידוע שפעם אחת ביקר אצל מרן רשכבה"ג הקה"צ בעל „דברי חיים" מצאנו זצ"ל, ואמר לו הגאון מצאנו, רבי הלל, הלא כבודו מוכיח-הדור נא לומר גם לי תוכחת-מוסר, ורבי הלל שמע בקולו ואמר לו, פלא גדול על כבדה"ג שאין לו על הקיר אמה על אמה זכר לחורבן? כפי המבואר בשו"ע? תיכף ציווה הגאון מצאנו והביא סולם, והוא בעצמו טיפס על הסולם, ובסכין גרד מהקיר אמה על אמה.

ט.

שושלת ליכטנשטיין מעיד ר' הלל זצ"ל בהקדמתו בספריו. שבמשפחתו שושלת היוחסין היא בת 24 דורות. רבנים אב"ד בקהלות קדושות, שהאירו את שמי היהדות הצרופה, במשך הרבה דורות, יושבי מדין ומחנכי הדור, ומורי וחמי זצ"ל קיפל בתוכו, את הגאוניות והיראת-שמים, והעמידה על המשמר, של שמירת ערכי הדת מדורי דורות, בהטפת מוסר, ודרשות חוצבות להבות אש, בדרכו של שושלת ליכטנשטיין המפוארת, הי"ד.

י.

מורי וחמי היה בזיווג ראשון, גיסו של הקדוש הגה"צ ר' יהושע בוקסבוים האבדק"ק גאלנטא יצ"ו, שהושלך חיים לכבשונות האש של אושוויץ, עם מאות תלמידי הישיבה הקדושה שלו. עדי ראייה מספרים שגיסו הנ"ל, אף כשהגיעו לאושוויץ, שברירים ורצועים, דחוסים בקרונות הרכבת כ-100 בקרון אחד, בלי מזון ומים, בכל זאת לא נשברה רוחם. גיסו הרב הראש ישיבה, הפיח רוח ועוז בתלמידיו ואנשי עדתו, ופרצו בשירה אדירה בתחנת הרכבת של אושוויץ, וזה עורר ביותר את רוגז אנשי ה"ס.ס. וניתנה הוראה מגבוה להשליך את כולם חיים לכבשונות, מבלי להמית אותם בתאי הגזים, כפי שהיה לדאבונו, הנוהג עם כל המשלוחים, ארץ, אל תכסי דמו הי"ד.

יא.

מורי וחמי אחרי מות אשתו הראשונה, האמא של זוגתי הראשונה מרת זיסל ע"ה, נשא לאשתו השניה את רחל בת הרה"ג ר' ישעי' שוורץ זצ"ל, בנו של הגאון רב ר' יעקב משה שוורץ, אב"ד ק"ה קרולי, ומקודם היה אבדק"ק קרסנא, ביזנברג — במחוז סילאג' — ואבא של מורי וחמי הרה"ק מרן ר' ברוך בענדיט ליכטנשטיין הי"ד, שהובל ג"כ למשרפות באושוויץ עם כל בני קהילת קרסנא והסביבה, היה חתנו של הגאון ר' יעקב משה זצ"ל הנ"ל.

יב.

על גדלותו בתורה וביראת שמים של הגאון ר' יעקב משה הנ"ל מספרים גדולות ונצורות. שמעתי מפה קדשו של הרה"ג ר' ישעי' שוורץ בנו זצ"ל, דברים נפלאים,

איך שהגאון הקדוש בעל „דברי חיים” מצאנו, כיבד אותו עוד בצעירותו, שכיהן פאר כאב בית דין דק”ק קראסנא, דבר פלא בענין התשובה הידוע, בשאלות ותשובות “דברי חיים” חלק שני, סימן צ”ג חלק אהע”ז, שכתב הרה”ג ר’ יעקב משה הנ”ל תשובה להרב מוישניצא והרב מוישניצא כתב השאלה להגאון מצאנו, ואחת הספיקות הנופלות בשאלה היתה, שאינו מכיר את חתימת ידו של הרב ר’ יעקב משה אב”ד ק”ק קראסנא, והגאון בעל „דברי חיים” מסיים בתשובתו, שמה שלא נתקיים החתימה, ימחול כב’ קדשו, לחקור, ויוכל כב”ק למצוא דרך לקיים החתימה של הרב הנ”ל, וממש בעת הדיון על התשובה הזאת הגיע הגאון ר’ יעקב משה הנ”ל, עם חבורה גדולה של חסידים מקראסנא וסביבתה, אל האדמו”ר מצאנו, ואז נתקיימה החתימה, והיה הדבר לפלא.

יג.

וכבוד גדול עשה לו אז הגאון בעל „דברי חיים”. הושיבו על ידו, וכבדו כאחד הגדולים, והיה משתעשע אתו בדברי תורה, אף שאז היה עדיין צעיר לימים. הגאון ר’ ישעיהו זצ”ל, סיפר המעשה הזה באריכות, בענין הכבוד שהיה לאביו — אז בצאנו — דברים נפלאים, אבל כעת במסגרת הכתבה הזאת עלי לקצר.

יד.

כתבתי רק מקצת דמקצת, מגדלותה של משפחת שושלת מורי וחמי זצ”ל, שחלקם הגדול של בניו ובנותיו הושמדו אתו ביחד, עם אמי מורתי הצדקת, האשה דאכא ע”ה בת הרב ר’ יוסף מרדכי בלאנדער זצ”ל מגליל קראסנא, (אשר שמעתי מפי קדשו של מורי וחמי זקני, אבדק”ק דקראסנא מרן ר’ ברוך בענדיט זצ”ל, שהיה המדובר בענין קישור חתון עם זקני הרב ר’ יוסף מרדכי הנ”ל, והרב מקראסנא הנ”ל, אבל לא יצא הדבר לפועל, רק אחרי כמה שנים עם הנכד, אני הכותב השורות הנ”ל, שהרב מקראסנא בעצמו דיבר לי את הנכבדות, עם בתו של בנו הרה”ק ר’ אברהם ליכטנשטיין הנ”ל), אמי מורתי הנ”ל מרת דאכא, עם בעלה ר’ מרדכי יוסף, ועם בנה הילד מנחם, נשרפו ג”כ ביחד עם תושבי סאמושאויוואר, עם משפחת מורי וחמי הנ”ל. ועל אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי, על אבדן כל הנשמות הזכות והטהורות, מגזע גאונים קדושים וטהורים. ארץ, אל תכסי דמם, ותראה בתשפוכת דם הקדושים, עדי יעמדו לגורלם, לקץ הימים ב”ב אכ”ר, הי”ד.